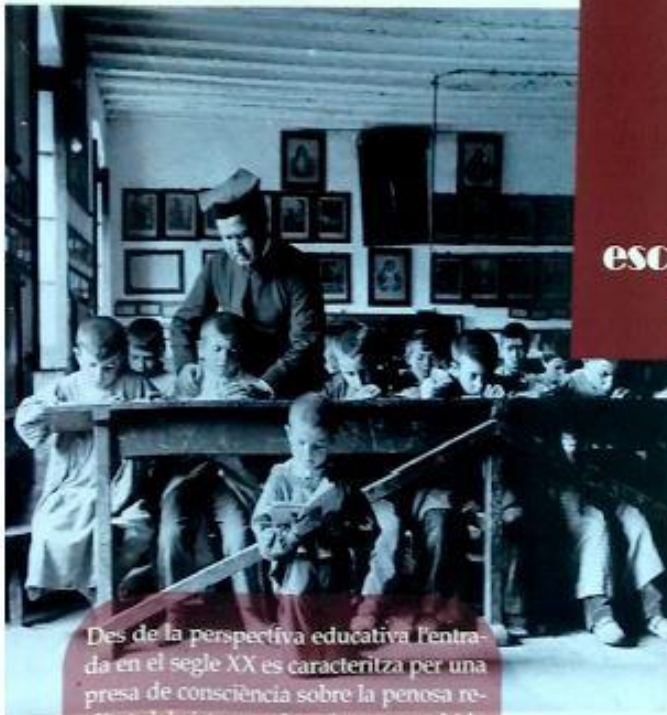

La Història a l'Escola (1901-1939)

Des de la perspectiva educativa l'entrada en el segle XX es caracteritza per una presa de consciència sobre la penosa realitat del sistema educatiu espanyol i la defensa d'una clara orientació reformista. Es constata la deficitària situació de l'ensenyament primari i es reafirma una profunda confiança en l'anomenada *regeneració pedagògica*. Fites destacades d'aquesta nova trajectòria seran la creació del Ministeri d'Instrucció Pública i de la *Direcció General de Primera Ensenyanza*, l'establiment del pagament als mestres per part de l'Estat, la reordenació dels programes escolars, l'ampliació del període d'escolaritat obligatòria, la reorganització dels estudis de Magisteri, l'avanç en la graduació escolar i la consideració de l'escola com a centre d'acció social i de formació cívica. En aquest nou context regeneracionista, l'assignatura de Geografia i Història adquireix una major rellevància pel seu potencial cívic-patriòtic i, per primera vegada, passa a estar present en tots els graus de l'ensenyament primari.

1

1901-1923

**La Història
escolar a l'inici
del segle XX**

La Història a l'Escola (1901-1939)

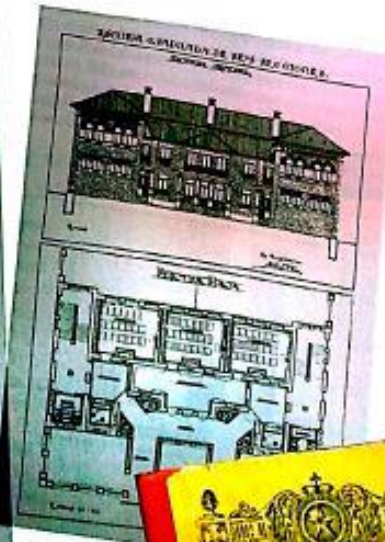
Durant els anys de la Dictadura de Primo de Rivera no deixa d'estar present en l'ambient pedagògic i en la política

educativa el profund esperit regeneracionista que havia animat l'anomenat Desastre de 1898. L'esforç en la creació d'escoles és un signe important d'aquest període, que s'articula durant aquests anys a través de la denominada Junta para el fomento de Escuelas Nacionales.

D'altra banda aquest temps històric incideix en el control ideològic de l'escola i emfatitza la vinculació de l'ensenyament amb la construcció del sentiment religiós i patriòtic en els escolars, tot constituint així un preludi destacat d'allò que més tard serà orientació bàsica en la política educativa del primer franquisme. La vigilància del component ideològic de programes i textos adquireix una major rellevància i té una clara repercussió en l'ensenyament de la Història. Així, per exemple, per al Pare Enrique Herrera Oria no importava distorsionar la història amb la "noble" finalitat d'educar els xiquets en "el amor a la religión verdadera y a España grande y católica".

Malgrat tot també es constata que durant aquests anys hi ha una recepció de les idees i mètodes de l'Escola Nova; es tracta d'una influència facilitada per l'obra divulgadora de la *Revista de Pedagogía*, creada el 1922, així com per la seua important tasca editorial que compleix un paper destacat en la renovació metodològica de les diferents disciplines.

2 1923-1930 La Història escolar en la dictadura de Primo de Rivera

La Història a l'Escola (1901-1939)

3 1931-1936 L'ensenyament de la Història en la Segona República

La política educativa de la Segona República, fonamentalment en el seu primer bienni, persegueix dos grans objectius: democratitzar el sistema educatiu, essencialment en el nivell escolar bàsic, i modernitzar la cultura pedagògica en la pràctica escolar tot reafirmant i estímulant les idees i les orientacions de la Institución Libre de Enseñanza i del moviment de l'Escola Nova. En aquest sentit, les noves autoritats educatives entenen que el servei de la cultura i de l'educació són una atribució i obligació de l'Estat, que ha de garantir-ne l'accés, i que la renovació de la vida educativa ha de desenvolupar-se a través d'una educació integral, activa, coeducativa, laica i unificada.

Quant a l'ensenyament de la Història, les consideracions sobre innovació metodològica, desenvolupades incipientment pels cercles d'influència de la ILE i l'Escola Nova, tenen en aquests anys un moment d'especial acceptació. L'educació històrica esdevé un element fonamental en la formació integral de les persones i en la construcció d'una ciutadania republicana. Amb una influència notable de Cousinet, Decroly o Dewey es fa present la defensa d'una Història preocupada per una major adaptació a l'alumnat i interessada en una comprensió de la societat que vaja més enllà del clàssic relat de grans gestes i esdeveniments polítics protagonitzats per personatges rellevants.

Organitzen

La Història a l'Escola (1901-1939)

4
1936-1939

**La Història en
una escola en
Guerra**

L'ambiciós projecte educatiu de la Segona República es veu truncat per la Guerra Civil. Iniciat el conflicte bèl·lic, la política educativa del Ministeri d'Instrucció Pública canvia les estructures de l'ensenyament per tal d'aconseguir l'accés a l'educació i a la cultura no només dels infants, sinó també de sectors socials que havien estat tradicionalment marginats. L'escola, a més, es posa al servei de la causa republicana i/o revolucionària, fet que implica un major control de l'alumnat, dels materials educatius i, per suposat, dels docents.

La conjuntura de confrontació social dona una dimensió encara més ideològica a l'ensenyament de la Història, tal i com evidencia el pla de 1937. Durant aquest període prolifera una literatura escolar molt combativa en forma de "cartilles" militants que serveixen per instruir en els valors dels bàndols enfrontats.

Organitzen

Grup d'Innovació Educativa "Teatres de la memòria escolar" i
Seminari-Museu d'Història de l'Escola

La Història a l'Escola (1939-1990)

Yo quiero una España imperial, que me recuerde la de los Reyes Católicos, Fernando e Isabel; una España unida que se haga respetar de todo el mundo, por su potencia y por sus virtudes.

1

1939-1953

**La Història
escolar en la
postguerra**

La victòria franquista truncà la renovació pedagògica impulsada per la Segona República. El nou model educatiu dels anys quaranta implantà una nova cultura escolar adreçada a exaltar els ideals patriòtics i catòlics de la Nueva España. L'assignatura d'Història esdevingué un element central en la defensa del projecte polític i cultural d'una dictadura que suposadament encarnava els valors eterns d'una nació immemorial. El passat, així havia de servir per conèixer la missió universal d'una Espanya amb vocació imperial i per reforçar una identitat nacional per la qual calia lluitar i, fins i tot, morir.

La Història a l'Escola (1939-1990)

Amb l'estabilització de la dictadura i el desenvolupament econòmic (anys cinquanta i seixanta) s'encetà una etapa de noves orientacions que tractaren de respondre a les necessitats de nous reptes i transformacions socials.

S'elaboraren renovades orientacions pedagògiques i curriculars que introduïren una tecnificació progressiva del sistema escolar primari: una nova política lligada al principi del "capital humà" i la rendibilitat de la inversió en educació. El model, ara, amplia el període d'escolaritat obligatòria, i mirava tímidament cap a la normativització del treball didàctic i la racionalització curricular per tal d'augmentar la seua eficàcia i rendiment. Malgrat tots aquests canvis, la Història d'aquest període no experimentà grans transformacions més enllà de l'abandonament dels aspectes més falangistes del currículum. A partir de 1965 la Història escolar quedà "globalitzada" dins de les Ciències Socials, tot començant a recollir aportacions procedents de la psicopedagogia.

2

1953-1970

La Història en
l'escola del
desarrollismo

Organitzen

Grup d'Innovació Educativa "Teatres de la memòria escolar" i
Seminari-Museu d'Història de l'Escola

La Història a l'Escola

(1939-1990)

La reforma educativa de 1970, amb una dictadura superada i esgotada, havia de respondre a necessitats i expectatives de modernització i democratització del sistema. La Llei General d'Educació (LGE) plantejava una Educació General Bàsica (EGB) gratuïta i obligatòria, amb una efectiva igualtat d'oportunitats. El ministre, Villar Palasí, la presentà com a "una revolució pacífica en la enseñanza", malgrat la seua orientació tecnocràtica. Les aportacions pedagògiques mostraren indicadors importants de renovació: educació personalitzada, diversificació, flexibilitat, avaluació continuada, actualització de continguts, introducció de nous mètodes, materials i recursos, orientació i tutoria, etc.

Quant a l'ensenyament de la Història, les normatives sorgides de la LGE, on s'agermanaven l'eficientisme americà i el catolicisme tradicional, suposaren el triomf de l'imperatiu psicopedagògic enfront del disciplinari. La Història perdé la seua autonomia en l'escola primària i s'integrà definitivament en el més ampli camp de les anomenades Ciències Socials. Tot i això, en els temes històrics continuà predominant una visió tradicional i memorística cada vegada més criticada.

3

1970-1981

L'ensenyament de la Història amb l'arribada de l'EGB

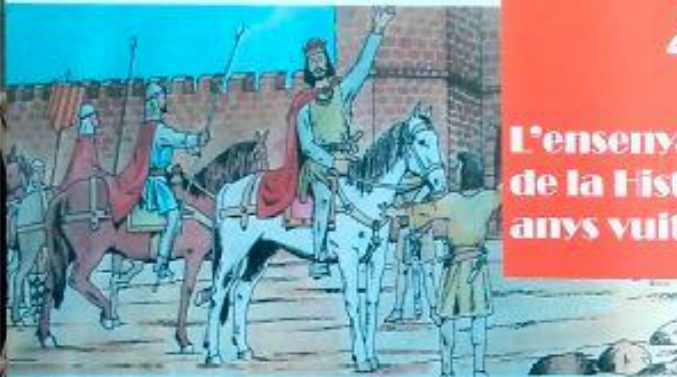

Organitzen

Grup d'Innovació Educativa "Teatres de la memòria escolar" i
Seminari-Museu d'Història de l'Escola

La Història a l'Escola (1939-1990)

4
1981-1990

L'ensenyament de la Història als anys vuitanta

Nuestra Comunidad ha estado poblada desde tiempos muy antiguos.
Por esta razón, la cultura, la forma de ser y de vivir
de los valencianos, tiene profundas raíces históricas.

El retorn de la democràcia i la recuperació i conformació del nou marc constitucional van permetre una millor aplicació de la Llei General d'Educació, la renovació dels programes i el traspass de les competències educatives a les tot just creades Autonomies.

Els Programes Renovats de l'inici dels anys vuitanta afavoriren el desenvolupament de nous aspectes metodològics i establiren "nivells bàsics de referència" que facilitaren el control del rendiment. La LOGSE (1990) completaria finalment el procés de transformació d'un sistema educatiu que, des dels anys setanta, transità d'un model tradicional-elitista a un model plenament tecnocràtic i de masses centrat en l'ampliació de l'escolaritat obligatòria fins als 16 anys, l'organització comprensiva amb progressiva diversificació, l'ordenació crítica dels coneixements i la generació de valors ciutadans i democràtics.

La Història escolar d'aquest període combinà aspectes tradicionals (sobretot pel que fa a enfocaments historiogràfics i finalitats socioeducatives) amb la incorporació d'innovacions psicopedagògiques i l'aprofundiment en nous temes, molts d'ells relacionats amb l'àmbit local i/o autonòmic.

Organitzen

Grup d'Innovació Educativa "Teatres de la memòria escolar" i
Seminari-Museu d'Història de l'Escola